

stola legit in festo Præsentationis ejusdem. Ipsa enim ab anno ætatis tertio usque ad 14, quo fuit desponsata Joseph, et, nuntiante Angelo, concepit Christum, continuo Deo ministravit in templo, vacans perpetuis orationibus, meditationibus, piis lectionibus, concionibus, ac operi manuali ad ministeria templi, ut se aptaret et diserneret ad conceptionem Verbi. Vide nostrum Canisium in *Mariæ* et Christophorum a Castro *De Vita Deiparæ*.

15. ET SIC IN SION FIRMATA SUM, ET IN CIVITATE SANCTIFICATA SIMILITER REQUIEVI, ET IN JERUSALEM POTESTAS MEA. — *q. d.* Ego Sapientia per meum tabernaculum et templum, quod in monte Sion per Davidem et Salomonem ædificavi, firmiterque collocavi, cum prius per mobile tabernaculum moverer et vagarer per varias Judææ urbes, in Sion firmata firmiterque locata sum. Unde in civitate per templum cultumque meum sanctificata, puta in Sion et Jerusalem firmiter requievi: in arca enim et propitiatorio templi residere et requiescere dicebatur Deus, præsertim quia ex eo loquebatur dabatque oracula. Unde non tantum dignitatem Ecclesiasticam, sed et sæcularem Regiamque potestatem in eadem collocavi: David enim regium thronum fixit in Sion et Jerusalem, eumque secuti sunt omnes ejus posterii. Unde Græca, Romæ emendata, habent, *in Sion firmata sum, in civitate dilecta* (legunt ἡγιασμένην, id est dilecta, cum Complutenses et Noster legant ἡγιασμένην id est sanctificata) *similiter quiescere me fecit, et in Jerusalem potestas mea; Tigurina, et in Sion confirmata sum; tum etiam in chara civitate quietem mihi dedit, et Hierosolymis adeptam potestatem; Syrus, et rursus in Sion steti, in civitate quæ est dilecta illi, sicut ego requievi, et in Jerusalem imperium meum fuit, puta regia sedes regumque thronus.*

Mystice, hæc omnia adaptes B. Virgini. Illi ergo verius acclames id, quod Israelitæ acclamaverunt victrici Judith ob cæsum Holofernem: «Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri,» *Judith*, xv, 40.

16. ET RADICAVI IN POPULO HONORIFICATO, ET IN PARTE (ita Romana et Græca: male ergo aliqui legunt *partes*) DEI MEI HEREDITAS ILLIUS, ET IN PLENITUDINE SANCTORUM DETENTIO MEA. — Quod dixit de loco, nunc dicit de populo, *q. d.* Sicut in Sion habito, et radicata sum, sic pariter in Sionidis, id est inter Israelitas, habito et radicata sum: hi enim soli cognoscunt coluntque verum Deum. Quare hi soli sunt populus honorificatus, et pars Dei ac hæreditas illius, sive, ut Græca habent, *pars Domini hæreditatis illius*, id est, pars hæreditaria et hæreditas Domini, puta peculium et sors Domini. Quare *in illius*, non tam refert populum honorificatum, ut vult Palaeus, *q. d.* Pars Dei est hæreditas populi honorificati; quam Deum, *q. d.* Pars Dei mei, in qua radicavi, est hæreditas illius, scilicet Dei. Hos denique *in plenitudine Sanctorum*, id est plenum totumque

que fidelium et Sanctorum cœtum, sive Ecclesiam. «Radicavi» ergo in Israele quasi «in populo honorificato,» et quasi «in parte» et sorte «dei mei,» quæ pars et sors est «hæreditas illius,» scilicet Dei. Denique, in pleno Sanctorum hujus populi cœtu est «detentio» et habitatio «mea.» Unde Tigurina clare veritatem, *in illustri populo sum radicata, et in ea quæ Domino cesserit possessione; Syrus, educata fui in populo honorificato, in parte Domini, et in medio hæreditatis Israel.* Nox enim radice, significat educationem et nutritionem; unde «radix in plantis similis est ori in animalibus,» ait Aristoteles, lib. II *De Anima*: quia sicut hæc ore sumunt cibum, ita plantæ per radicem sugunt succum ad alimentum.

Quare symbolice, *in populo honorificato*, denotat Sapientiæ genitricem, puta Christi Domini incarnationem, conversationem, passionem, qua totum populum fidelem insolubili amoris debito sibi obstrinxit. De quo pulchre S. Bernardus, *serm. De Quadruplici debito*: «Christo Jesu, ait, debes omnem vitam tuam, quia ipse vitam suam posuit pro vita tua, et cruciatus amarus sustinuit, ne et tu perpetuos sustineres. Quid tibi durum vel durum esse poterit, cum recordatus fueris quia ille in forma Dei in die æternitatis suæ, in splendoribus sanctorum ante Luciferum genitus, splendor et figura substantiæ Dei, venit ad carcerem tuum, ad limum tuum, infixus (ut dicitur) usque ad cubitos in limo profundi? Quid non suave tibi, cum tibi collegeris omnes amaritudines Domini tui, et rememoraveris primum quidem infantilium necessitatum, deinde laborum quos protulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in jejunando, insidiarum in colloquendo; postremo periculorum in falsis fratribus, conviciorum, sputorum, colaphorum, flagellorum, irrisionum, subsannationum, exprobrationum, clavorum horumque similium, quæ, in salutem nostri generis, triginta et tribus annis operatus et passus est in medio terræ? O quam indebita miseratio, quam gratuita et sic probata dilectio, quam inopinata dignatio, quam stupenda dulcedo, quam invicta mansuetudo, regem gloriæ pro despiciatissimo vernaculo, imo vermiculo crucifigi! Quis audivit unquam tale, aut quis vidit huic simile?» Et mox: «Cum ergo ei donaveris quidquid sum, quidquid possum, nonne istud sic est sicut stella ad solem, gutta ad fluvium, lapis ad montem, granum ad acervum? Non habeo nisi minutum, duo, imo minutissima, corpus et animam; vel potius unum minutum, voluntatem meam; et non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis prævenit, qui toto se totum me comparavit? Alioqui si illam retinero, qua fronte, quibus oculis, qua mente, qua conscientia vado ad viscera misericordiæ Dei nostri; et audeo perfodere illud fortissimum propugnaculum quod condidit Israel, et illius sanguinis non guttas, sed

das a quinque partibus corporis in meum preum detorquere?»

Allegorice, Sapientia et Christus constanter et perenniter habitant, et habitabunt in æternum, in Ecclesia Christiana, et cœtu Christianorum. Hi enim magis quam Judæi, sunt Sion, id est, specula: quia speculantur Deum hic per fidem, in cœlo speculaturi per gloriam; et Jerusalem, id est visio pacis, quia pace præsentis et æternæ fruuntur et fruuntur. Hi quoque sunt populus honorificatus, pars et sors Dei, ac plenitudo plenaque congregatio Sanctorum. Ita Rabanus: «In populo honorificato, inquit, id est in populo Christiano, qui nominis ejus insigni præconio meruit honorari (ut a Christo dicatur Christianus), qui pars ejus et hæreditas dicitur, quia ad sortem ejus, inter omnes nationes mundi, ipse solus pertinet: et in plenitudine Sanctorum detentio ejus, quoniam illi membra sunt corporis ejus: ipse fit omnia in omnibus.» Christianum enim populum honoravit Christus, dum propter eum homo cæteris similis fieri, pro eoque mortem et crucem patitur, eumque seipso in Eucharistia pascere dignatus est, ut eum ad cœlum sublimaret, imo ad nobiles Martyrum, Virginum, Doctorum, etc., palmas et coronas eveheret. Unde Palaeus legens: «In partes Dei mei hæreditas illius,» sic explicat, *q. d.* Ego radices amoris egi in populo honorificato, amat enim ille me. Nec frustra tamen: nam ideo in partibus et divitiis Dei hæreditatem habet populus ille qui me amat. Vel clarius: hæreditas populi illius honorati est in partibus et hæreditate Dei. O populum honoratum et fortunatum!

Mystice, B. Virgo recte de se dicit: «In plenitudine Sanctorum detentio mea.» *Primo*, quia, ut ait S. Bernardus in hæc ipsa Ecclesiastici verba: «Merito in plenitudine Sanctorum detentio ejus, cui nec fides defuit Patriarcharum, nec spiritus Prophetarum, nec zelus Apostolorum, nec constantia Martyrum, nec sobrietas Confessorum, nec castitas Virginum, nec fecunditas conjugatorum, nec puritas Angelorum,» *q. d.* Omnes dotes et gratias omnium et singulorum Sanctorum in se quasi in mari collectas, a Deo infusas accepit B. Virgo. Unde passim docent Theologi: «Quidquid alicui Sanctorum a Deo fuit indultum, id B. Virgini, utpote matri Dei, non fuisse negatum, imo plenius quam ulli concessum:» cæteris enim per partes, Mariæ autem se totam infudit gratiæ plenitudo, teste Sophronio, *serm. De Assumpt.*, et Chrysologo *serm. 143*, juxta illud *Proverb.* cap. xxxi: «Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.» Unde S. Bernardus, *serm. 174*: «Quod itaque, inquit, vel paucis mortalium constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari tantæ Virgini esse negatum, per quam mortalitas emersit ad vitam,» Et S. Thomas, III p., *Quæst. XXVII*, art. 5 in corp. «beata, inquit, virgo Maria propinquissima

Christo fuit secundum humanitatem, quia ex ea accepit humanam naturam; et ideo præ cæteris majorem debuit a Christo gratiæ plenitudinem obtinere.» Et *Quæst. VII*, art. 10, ad 1, explicat plenitudinem gratiæ Virginis fuisse, quia, scilicet, habebat gratiam sufficientem ad illum statum ad quem erat elevata a Deo, ut esset mater Unigeniti ejus. Quare S. Cyprianus, *serm. De Nativitate Christi*: «Ut matri, inquit, plenitudo gratiæ; ut virgini, abundantior gratia, debebatur.» Et S. Epiphanius, *serm. De Laud. Deiparæ*: «Quomodo, inquit, Virgo invenitur esse cælestis sponsa et mater, quæ donorum antenuptialium nomine, Spiritum Sanctum accepit; dotis vero gratia, cœlum una cum Paradiso.» Quocirca S. Ephrem. *orat. De B. Virgine*, eam nuncupat reginam omnium; et iterum, «dominam, principem atque reginam præstantissimam, et perquam benedictam, dominarum dominam purissimam;» et mox, «reginam ac dominam cunctis sublimiorem.» Sic et «reginam supernorum civium, et dominam Angelorum,» eam appellat S. Athanasius, *serm. De B. Virgine*: «Quia ipse Christus, inquit, Rex est et dominus, mater quæ eum genuit, et regina domina vere censeretur.»

Secundo, quia B. Virgo, sicut habuit plenitudinem gratiæ, ita habuit et plenitudinem gloriæ omnium Sanctorum. Ita S. Bernardus, tom. III, *serm. 11*, art. 2: «In hac Assumptione Virginis impletum est, inquit, quod II *Reg.* vi, de David dictum est, quod deduxit arcam Domini, et erant eum David septem echori, scilicet beatorum Spirituum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, qui jam transierunt, Martyrum, Confessorum atque Virginum, ut impleatur in Virgine quod *Ecclesi.* xxiv, scriptum est: In plenitudine Sanctorum detentio mea.» Et mox hanc Virginis gloriam figuratam vult III *Reg.* ii, cum Salomon matris thronum ad dextram suam collocavit: «Ubi contemplare, inquit, altissimam matris sublimationem, et immediatissimam conjunctionem, quia positus est thronus matri, et sedit ad dexteram filii.»

Tertio, quia, ut ait S. Bonaventura in *Speculo B. Virg.* cap. vii: «B. Virgo non solum in plenitudine Sanctorum detinetur, sed etiam in plenitudine Sanctos detinet, ne eorum plenitudo minuatur: detinet nimirum virtutes, ne fugiant; detinet merita, ne pereant; detinet dæmones, ne noceant; detinet filium, ne peccatores perdat. Ante Mariam non fuit qui sic detinere Dominum auderet, teste Isaia cap. lxxv, 7, qui dixit: Non est qui invocet nomen tuum, et teneat te.» Et infra, ad hoc idem propositum citat S. Anselmum. «Et ideo, inquit, bene sic ait Anselmus: Tibi solum loquor, domina, beneficiis tuis plenum esse mundum, inferna penetrarunt, cœlos superarunt; per plenitudinem enim gratiæ tuæ, quæ in inferno erant, se lætantur liberata; et quæ supra mundum sunt, se gaudent restaurata.»

Quocirca in mystico hoc S. Ecclesiæ corpore,

cujus caput est Christus, ipsa collum, quod cæteris membris eminent, et per quod omnis a capite virtus derivatur in membra, appellatur: ut jure optimo *Apocal. xii*, quemadmodum ait S. Bernardus, sub ejus tanquam mediatrix pedibus luna, quæ nonnunquam, propter susceptum a sole splendorem, Ecclesiam hujus temporis a Christo, sole justitiæ, suis radiis illustratam significat, constituta legatur. Quod idem animadvertit S. Antoninus, *IV part. tit. v, cap. xx, § 2*, ubi de Virgine explicat illud *Eccli. xxiv*: «In Jerusalem potestas mea,» hoc est, in Ecclesia: «Quoniam Ecclesia, inquit, jure sub pedibus est Virginis, quia non tantum sub ejus patrocinio, verum etiam sub ejus est dominatione ac potestate. Ergo, cum sit pars secundum Christum omnium nobilissima, per quam Deus suam providentiam, et in homines misericordiam peculiari ratione exercet, præcipue commemoranda videbatur.»

Quare Petrus Damianus, *serm. De Assumpt.*, Sanctam Sanctarum illam vocat; et Andreas Cretensis, *De Dorm. Virg.* «O Sancta, inquit, et Sanctis sanctior, et omnis sanctitatis sanctissime thesauri.» Damascenus, *orat. 2 De Dorm.*: «Cernere,

inquit, mihi videor hanc Sanctis sanctiorem, et sacris sacrationem, piisque pietate præstantiorem,» etc. S. Bernardus, *serm. De Aqueductu*, ut probet magnam vim et efficacitatem precum Virginis, citat illud: «Oratio justi penetrat cælos;» et subdit: «Et quis justus, si non Maria justa, de qua Sol justitiæ ortus est nobis?» S. Bernardus, *tom. III, serm. 11, art. 3, cap. 1*: «Sicut, inquit, filius Mariæ est Sanctus Sanctorum; ita constat quod mater, quæ ipsum portavit, est Sancta Sanctarum, in qua erat ille pretiosus thesaurus, tabernaculum Dei, thronus Dei atque thalamus Dei. Ubi ergo est summa plenitudo sanctitatis humanæ et angelicæ, ibi semper Virgo Dei mata prima suæ sanctitatis jecit fundamenta, ibi denit gradum, et plantam fixit virgineam.» Denique noster Sebastianus Barradius in *Cant. Moysis, lib. III, sect. 8, annot. 16, num. 243*: «B. Virginis laus, inquit, plenitudinem, in qua gradum figat, non habet, nisi dicamus, ultra Sanctorum omnium merita concessam illi fuisse ab originali peccato immunitatem. In hac assertionem sita est Sanctorum plenitudo, in qua detinetur: In plenitudine Sanctorum detentio mea.»

QUARTA PARS CAPITIS,

QUA SAPIENTIA SE COMPARAT CEDRO, ALIISQUE ARBORIBUS.

Nota: Sapientia hucusque se dilaudavit a donibus intrinsicis, nunc se dilaudat ab extrinsicis analogiis et comparationibus. Ut enim sui pulchritudinem, præstantiam, utilitatem ostendat, comparat se arboribus, aromatibus, fluminibus quæ cæteris antecellunt; iisque sacris, ut significet se sacram esse, adeoque esse ipsam sanctitatem increatam, quæ homines ad sanctitatem creatam erudit, dirigit et deducit. Quocirca Isidorus, *lib. IV, epist. 228*: «Salomon, ait, Sapientiam quasi personam representans, cum non inveniret quo pacto per unum aliquod exemplum, aut unam plantam, ipsius pulchritudinem, sublimitatem et suavitatem exhiberet, vagatus per omnia gignentia, et ab unoquoque colligens id quod maxime conveniens et decorum erat, ad eam representandam, ita eam hominibus adumbravit, ut ab hac quidem planta pulchritudinem, ab alia sublimitatem, ab alia odoris suavitatem ac fragrantiam mutuatus, occasionem præberet aliquid cogitandi quod Sapientia dignum est.»

Igitur primo, primis versibus comparat se quatuor arboribus præstantibus æque ac sacris, puta cedro, cupresso, palmæ et oleæ. Sacris dico, quia ex his fabricatum est templum, ejusque vasa, ut patet *III Reg. v, 6; Cant. i, 16; III Reg. vi, 18, 29, 32*. Unde et ex his compacta dicitur crux Christi, ut *1. serius ostendam, quam proinde hic ænigmatice adumbrat Siracides.*

Secundo, vers. 21, comparat Sapientia seipsam quatuor aromatibus sacris, puta galbano, myrrhæ, stactæ et thuri, ex quibus fiebat thymiana sacrum, quod quotidie tam mane quam vespe adolebatur Deo in altari thymiamatis, quodque representabat ardorem devotionis et charitatis, quo se Christus Deo in cruce obtulit, quasi incensum et thymiana in odorem suavitatis.

Tertio, vers. 35, comparat se quatuor fluminibus quasi sacris, puta Euphrati, Tigri, Phison et Geon; sacris dico, tum quia hi quatuor fluvii sunt vicini Terræ Sanctæ, puta Palæstinæ, ejusque sunt limites et termini; unde et crebro nominantur in sacra Scriptura; tum quia hi erant quatuor fluvii Paradisi, qui erat locus innocentie et sanctitatis, in quo scilicet vixit Adam quamdiu mansit sanctus; sed dum peccavit, illico eo expulsus est: quia hic locus a Deo destinatus erat innocentie, innocentibus et sanctis; erat enim ipse symbolum et inchoatio Paradisi et felicitatis cælestis. Sapientia ergo hoc versu et sequentibus, ut sui elegantiam dotesque et virtutes miras declararet, doceatque se perfectissime habere omnes perfectiones rerum perfectissimarum, comparat se arboribus pulcherrimis, præstantissimis et pretiosissimis, quæ in Israele, puta in Judæa, a præsertim in monte Libano Judææ vicino, eminebant. Nam, ut ait S. Hieronymus in *cap. xiv Osee*: «Arbores Libani quantum in auras consur-

gunt vertice, tantum radicem in ima demergunt; ut nulla tempestate quatiantur, sed stabili mole consistent. Harum arborum rami huc illuc tenduntur, ut veniant volatilia cæli, et habitent in eis. Crebræ hic crescunt cedri enodes et imputribiles, miraque proceritate (quibus idcirco in sacra Scriptura superbi comparantur) sublimes. Rectæ quoque et electæ abietes, odoriferæ cupressi seu cyparissi, pingues olivæ, pini, buxi, diversæque arbores thuriferæ; quarum gummi electum olibanum a medicis nuncupatur.»

Quia igitur arbores Judææ et Libani cæteris præstant, hinc iis se comparat Sapientia, ac præsertim cedro, cupresso, palmæ, platano, oleæ et rosæ, quæ ibidem excellunt et eminent. Cedro convenit immortalitas, inquit Palæcius, cupresso rectitudo, palmæ victoria, platano jucunditas umbræ, olivæ pretium olei, rosæ odoris gratia. Hæc igitur universa sibi adscripsit Sapientia, scilicet quod, cum sit rerum omnium celsissima, sibi convenit melior immortalitas quam cedro, melior rectitudo quam cupresso, melior vincendi potestas quam palmæ, melior umbra (id est protectio, favor et auxilium) quam platano, odor jucundior quam rosæ, majus misericordie suæ pretium quam olivæ. Et quia Christus quod habet dat, ideo immortalitatem dat suis, rectitudinem justis, victoriam pugnantibus, afflictis sole tentationum, umbram suæ protectionis, devotis æternitatis odorem (nam dictum est: «In odorem unguentorum tuorum eurremus»); demum omnibus suæ misericordie oleum largitur; ideo enim christus, id est unctus, dicitur, scilicet oleo exultationis præ consortibus suis.

17. QUASI CEDRUS EXALTATA SUM IN LIBANO. — Tigurina, *instar cedri in Libano excrevi*; Syrus, *nutrita fui*. Itaque hi, *in Libano*, referunt ad *quasi cedrus*: potest et referri ad *exaltata sum, q. d.* Ego Sapientia exaltata sum in Libano, id est in Jerusalem et templo, quod constructum erat e lignis Libani (ideoque vocatur Libanus, *Ezech. xvii, 3*) sicut cedrus exaltatur inter arbores Libani. Ante omnia Sapientia comparat se cedro, quia cedrus inter arbores eminent: primo altitudinis, quæ tanta est, ut Plinius, *lib. XVI, cap. xl*, dicat: «In Cypro traditur ad undecimem Demetrii succisa (cedrus) centum triginta pedum, crassitudinis vero ad trium hominum complexum.» Adde, cedrus amat montes; pari modo altissima est Sapientia, quia ad cælos et Deum pertingit; docet enim cælestem et divinam doctrinam, quæ homines faciat Angelos et deos quosquam terrestres, imo eos ad cælum evehat, ibique faciat reges et hæredes regni Dei. Porro ita exaltata est in Libano, id est in Judæa, et Ecclesia populoque Dei: hic enim est Libanus, id est albus puritate, et odoratus sanctitate famaue virtutum.

Secundo, rectitudine: cedrus enim enodis et rectissima est. Rectissima pariter est Sapientia; quia nihil dat favori, gratiæ, timori, respectui hu-

mano; sed rectissime ad æternam veritatem, gem, voluntatem Dei, quæ omnis rectitudinis forma, se adaptat et conformat.

Tertio, soliditate; cedrus enim solidissima et quasi ossea; sic et Sapientia solida est, quia docet sequi rationes stabiles et æternas, non temporales et caducas. Insuper, cedrus folia non abjicit, sed perpetua coma viret, medulla rubet et odorata est; ita viret jugiter, et suavissime fragrat sapientia; corque sapientis et sancti, quia sanguine Christi respersum, rubet et ardet.

Quarto, incorruptione; cedrus enim cariem, tineam et vetustatem non sentit; imo res aliæ, perunctæ oleo cedrino, cariem aut tineam non sentiunt, ait Plinius. Idem, *lib. XXIV, cap. v*: «Defuncta, ait, corpora incorrupta ævis servat, viventia corrumpit: mira differentia, cum vitam auferat spirantibus, defunctis pro vita sit.»

Quinto, duratione; cedrus enim diutissime durat; unde æterna indigitur: hinc et digna cedro vocantur, quæ æternitatem merentur. Audi Plinium, *lib. XIII, cap. v*: «Materiæ ipsi æternitatis. Itaque et simulacra deorum ex ea facta verunt. Cedrinus est Romæ in delubro Apollo Sosianus.» Et *lib. XVI, cap. xl*: «Memorable, ait, est Uticæ templum Apollinis, ubi Numidicarum cedrorum trabes durant a prima urbis ejus origine, annis 1488.» Additque tectum templi Dianæ Ephesiæ fuisse e trabibus cedrinis. Porro Salomon non tantum suum palatium, sed et templum, quod fuit orbis miraculum, ædificavit ex lignis cedrinis, *III Regum, cap. vii, 2, et seq., et cap. ix, 11*. Æterna pariter est Sapientia, sui que studiosos æternat, imo donat gloria et regno æterno.

Sexto, fructu. «Fructum ferunt (cedri, ait Plinius, *lib. XIII, cap. v*) myrti magnitudine, dulci sapore. Et majoris cedri duo genera: quæ floret, fructum non fert; fructifera non floret, et in ea antecedentem fructum occupat novus.» Vidi Romæ fructum cedri: nux erat ingens instar nucis pineæ. Fructus pariter sapientiæ et disciplinæ, licet initio amarus et asper videatur, mox tamen dulcescit, ac tandem dulcissimus evadit: «Omnis disciplina, ait Apostolus *Hebr. xii, 11*, in præsentem quidem videtur non esse gaudii, sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet justitiæ.»

Septimo, odore; odorata enim est cedrus, ideoque incorrupta et æterna. Hinc cedrus suo odore fugat et occidit serpentes, eaque de causa in domibus et villis accendi solebat: ita Rabanus, qui id probat ex illo Virgillii, *III Georg.*:

Disce et odoratam stabulis accendere cedrum,
Galbanoque agitare graves nidore chelydros.

Ubi Servius: «Chelydri, inquit, sunt serpentes, ita dicti, quasi chersydri, quia in aquis et terris morantur. Nam *χέρυδρι* dicimus terram, *δράκ* autem aquam.» Sic et Plinius, *lib. XXIV, cap. v*: «Cedri

scobe serpentes fugari, inquit, certum est: item baccis tritis cum oleo, si qui perungantur. » Hinc quoque libros perungebant oleo cedrino, quos proinde cedratos vocat Plinius, qui a tineis illæsi integrique durabant per multa sæcula. Tales fuisse libros Pythagoricos, qui defossi in terra, post 535 annos, integri reperi sunt, eo quod cedrati essent, tradit Plinius, lib. XIII, cap. XIII. Odorata pariter est sapientia: odor sapientiæ est *ma* et celebritas, juxta illud Pauli: « Christi Lonus odor sumus, » II Cor. II, 16. Ita Rabanus.

Octavo, medicina et vi medicandi; cedrus enim resinam habet laudatissimam, quæ variis morborum generibus medetur. « Cedrus magnam, ait Plinius, lib. XXIV, cap. v, dat picem, quæ cedria vocatur, dentium doloribus utilissimam. » Et inferius: « Cedrides, hoc est fructus cedri, fuscissimi sanant, urinam cient, alvum sistunt, utiles ruptis, convulsis, spasticis, stranguriæ, vulvis admoti. » Pari modo sapientia omnibus animi ægritudinibus medetur, easque vel sanat vel lenit.

Tropologice et mystice, Sapientia omnes has suas dotes sapientibus sui studiosis, puta beatæ Virginis, et Sanctis, præsertim doctoribus, communicat. Hos enim facit *primo*, altos et excelsos, ut cum Paulo dicant: « Nostra conversatio in cælis est, » *Philipp.* III, 20; *secundo*, justos et rectos, ut a linea justitiæ et honestatis, nullius metu aut gratia, vel ad punctum deflectant; *tertio* solidos, ut nulla adversitate frangantur; *quarto*, incorruptos, ut nulla voluptate, adulatione, blanditiis enerventur; *quinto*, æternos, et « æternitatis auctores, incorruptionem omnibus, quibus eorum sermo aspersus fuerit, conferentes, qui verbum vite in æternitatis cibum alendæ Christi familiæ dispensant, » ait S. Hilarius canon. 27 in *Matth.*; *sexto*, dulces in sermone et consolatione, juxta illud cap. XX, vers. 13: « Sapiens in verbis seipsum amabilem facit; » *septimo*, odoratos, ob virtutis et sapientiæ famam; *octavo*, medicos, quia erroribus, passionibus et vitiis hominum medentur, tartareos serpentes expellunt, et a peccati putredine se invocantes tuentur. Audi Rabanum: « Sapientiæ doctores, inquit, virtute verbi cælestis, solent venenata hæreticorum dogmata repellere, eosque a simplicium seductione fugare. Hoc quoque, quod ejus resina, quæ cedria dicitur, in censervandis libris adeo est utilis, ut perliniti ex ea, nec tineas patiantur, nec tempore consenescent: quis non videat quantum eisdem prædicatoribus sanctis conveniat: quorum sensu spiritali Scriptura sancta confecta est, quæ nulla hæreticorum astutia corrumpi, nulla potest sæculi labentis ætate consumi: adeo ut donec transeat cælum et terra, iola unum aut unus apex non prætereat a lege, donec omnia fiant: quod cum dixerit Dominus de lege, quanto magis de Evangelio intelligendum relinquit? »

Ita S. Ildephonsus, serm. De Assumptione, lo-

quens de Deipara: « Hæc est, inquit, quæ, ut cedrus Libani, quotidie in terris multiplicabitur, dilatabiturque ramis, et in cælo radicibus, ut crescat amplius, solidatur. »

ET QUASI CYPRESSUS IN MONTE SION. — Græca, in monte Hermon. « Sion » ergo est Hermon. Duplex enim fuit mons Sion: unus in Jerusalem; hic scribitur Hebraice in initio per litteram *tsade*; alter, qui alio nomine dictus est Hermon; hic scribitur per *schin*; id patet *Deuter.* IV, 48: « Usque ad montem Sion, inquit, qui est Hermon; » et *Psal.* CXXXII: « Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion, » quasi Sion fuerit pars inferior Hermonis; et *Deuter.* cap. III, vers. 8: « Usque ad montem Hermon, quem Sidonii Sarion vocant, et Amorrhæi Sanir. » Unde Syrus hoc loco vertit, et sicut arbor olei in Sanir monte nivas. Audi Adrichomium in *Theatro Terræ sanctæ*, p. 89: « Hermon mons qui ab Hebræis Chermon, a S. Hieronymo Aermon, ab Amorrhæis Sanir et Sinir, a Sidoniis Sarion et Sirion, a Phœnicibus Sanior, in Deuteronomio etiam Sion, alias Seon vocatur, Straboni Irachon, aliis Irachonus, Ptolemæo Alsadamus appellari videtur, situs est ultra Jordanem et regione civitatis Paneadis, etc. Mons iste excelsæ altitudinis est, ideoque perpetuo in eo inveniuntur nives, quas S. Hieronymus in *Locis Hebr.* in Aermon suo ævo Tyrum ob delicias deferri solitas scribit, ut nempe ætatis tempore æstiva pocula temperarent. »

Sapientia hic comparat se cupresso, qui et cypressus et cyparissus dicitur: *primo*, pulchritudine; cupressus enim est arbor pulcherrime comata; ejus enim coma rotunda in conum altissime assurgit; unde vocatur conifera. Qua de causa Romæ, et per totam Italiam, cypressi sunt decus et pulchritudo hortorum et vinearum. Ita pulcherrima est Sapientia, et altissime sublimata in Sion, id est in Ecclesia et populo Dei, quæ conum, id est aciem et intentionem mentis, in altum, id est in cælum ad Deum, dirigit. Rursum, cupressus pro foliis frondes habet capillatas, æque ac pinus, easque densas, et in modum comæ in conum assurgentes, quæ magnam ei elegantiam conciliant; ita Sapientia non latis verborum foliis quasi phylacteriis luxuriat, sed stricta et quasi capillata rerum copia auditorem instruit, ac in omnibus sapientem efficit.

Secundo, utilitate; nam ex cupresso fiebant perlicæ et asseres pretiosi, de quibus Plinius, lib. XVI, cap. XXXIII: « Utraque (cupressus scilicet, mas et femina) immittitur in perticas asseresve amputatione ramorum, qui decimo tertio anno denariis singulis veneunt. Quæstuosissima in salus ratione sylva; vulgoque dotem filiarum antiqui plantaria appellabant. » Pari modo quid utilius, quid quæstuosius sapientia? Vide ejus opes et lucra descripta *Sap.* VII, vers. 8 et seq.; *Prov.* VIII, 13; *Job.* XXVIII, vers. 15 et seq.

Tertio, duratione; nam cupressus semper viret,

nec temere rimam aperit, ullave parte fatiscit. Unde Plinius, lib. XVI, cap. XI: « Cariem, ait, vetustatemque non sentiunt cupressus, cedrus, ebenus, cotus, buxus, taxus, juniperus, oleaster et olea. » Et inferius, agens de templo Dianæ Ephesiæ: « Valvæ, inquit, e cupresso, quoniam præter cætera uno in genere materiæ nitor maxime valeat æternus. Nonne simulacrum Jovis in arce e cupresso durat a condita urbe 551 anno dictum? » perducentos scilicet annos; tot enim fluxerunt ab anno 551 condita Urbis usque ad ætatem Plinii. Pari modo Sapientiæ nitor, gratia et decus perennat, imo in Sanctis per dies singulos magnis virtutum et heroicorum facinorum incrementis, quasi novis ornamentis accrescit.

Quarto, vi medica. Plinius, lib. XXIV, cap. v: « Cupressi, ait, folia trita serpentium ictibus imponuntur, et capiti, cum polenta, si a sole doleat; item ramici, qua de causa et bibuntur. Eadem trita, etc., pedum ac nervorum dolores sedant. Pilulæ adversus serpentium ictus bibuntur. » Sic sapientia omnibus animæ corporisque morbis medetur.

Quinto, cupressus succisa non recrescit. Quocirca prisca erat symbolum mortis et funeris, indeque vocatur feralis; unde Horatius ait arborem nullam sequi homines ad inferos nisi cupressum. Hinc Gentiles eam Diti deo inferorum dicarunt. Quocirca Suetonius in *Vespasiano*, cap. v, hoc ei omen præsigium imperii obligisse narrat: « Arbor, inquit, cupressus in agro avito sine ulla vi tempestatis evulsa radicitus atque prostrata, insequenti die viridior ac firmior resurrexit. » Hoc enim, inquit Tacitus, præsigium fuit grande prosperumque assensu aruspicum, et summa claritas juveni admodum Vespasiano promissa. » Ex adverso Severus Imperator, teste Pierio, *Hieroglyph.* 52, cap. v, mortis indicium accepit, cum Æthiops quidam cum corona e cupresso facta illi obviam factus, edixit: « Totum fuisti, totum vicisti: jam Deus esto victor. » Paucis vero post diebus Severus vita functus est. Ita Sapientia docet hominem memorem esse mortis, ac post mortem non esse reditum ad vitam, sed transitum in æternitatem. Quare illud assidue singulis inelamat: « Memorare novissima tua, et in æternum non peccabis, » *Ecli.* VII, 40, quo fit ut sapientes et Sancti ex hac mortalitatis palæstra sine laurea abeant, sed ipsa eis cupressus in lauream abeat, id est dignissimam coronam vitam mors honestissima et sanctissima claudendo coronet.

Sexto.

Sexto, deorum simulacra et heroum sarcophagi fiebant e cupresso, ob ejus perpetuitatem et suavolentiam. Ita Junonis reginæ simulacrum factum erat e cupresso, teste Plinio, lib. LII, cap. VII. Rursum Thucydides, lib. II, refert Spartanos qui in bello Peloponnesiaco pro patria occubuerant, quasi heroes in arca cupressina esse repositos. Ita Sapientia divina est, imo ipse Deus, Deique Filius, qui suos asseclas fortes efficit athletas et

heroes cælestes. Hinc et crux Christi dicitur compacta fuisse ex cupresso, cedro, palma, olea. Unde carmen:

Ligna crucis palma, cedrus, cupressus, oliva:

Quod citat Glossa in Clement. I *De summa Trinitate*. Et: « Corpus tenet alta cupressus. » Et: « Pars est oliva suprema. » Vide nostrum Gretserum, lib. I *De Cruce*, cap. v, ex S. Chrysostomo. In cruce enim Christus quasi cedrus exaltatus fuit, quasi cupressus comata pulchruit, quasi oliva gratiæ oleum fudit, quasi palma victrix de morte triumphavit.

Septimo, cupressus amara fugat blattas et neas; ita Sapientia severa est, fugitque et fugat adulatores, quos recte Seneca non arrosos, sed arrosos nuncupandos esse censet. Audi Catonem Severum (cupressum severe pingentem) apud Plinium lib. XVI, cap. XXXIII. Cupressus « natu morosa, fructu supervacua, baccis torva, folio amara, odore violenta, ac ne umbra quidem gratiosa, materia rara, ut pene fruticosi generis, Diti sacra, et ideo funebri signo ad domos posita. »

18. QUASI PALMA EXALTATA SUM IN CADES. — Judæa abundat palmis et palmetis: unde Vespasianus de ea victa triumphans, nummum excudit, in quo Judæa capta sedens, moerensque, et manus complodens; ipse vero astans juxta palmam, pingebatur. Hinc et Palmyra urbs a Salomone ædificata in tribu Manasse, Hebraice dicta est *Thamar*, id est, palma; unde Palmyra, teste S. Hieronymo in cap. XLVII et XLVIII *Ezechielis*. Sic et alia Judææ urbs, scilicet Engaddi, a copia palmarum prius dicta est Asasonthamar, id est urbs palmarum, eo quod floreret palmis et balsamo, quod olim fere juxta eam duntaxat, ac vix in alio Judææ vel orbis totius loco, reperiebatur. In deserto tamen Sin, quod alio nomine dictum est Cades, excolebant palmeta et palmæ, atque in eo palma una cæteris insignior et celebrior fuit, quæ nomen loco dedit, ut vocaretur Palma Cades, uti hic vocat Siracides. Testis est Adrichomius in *Theatro Terræ sanctæ*, p. 118, et in tabula chorographica ei annexa.

Porro S. Isidorus, lib. XVII *Origin.* cap. VII: « Palma, inquit, dicta, quia manus (palmæ) victricis ornatus est; vel, quia appansis est ramis, in modum palmæ hominis. Est enim arbor insignie victoriæ, proceroque ac decoro virgulto, diurnisque frondibus vestita, et folia sua sine ulla successione conservans. Hanc Græci *potivna* dicunt, quod diu duret, ex nomine avis illius Arabiæ (phœnicis) quæ diu vivere perhibetur. »

Pro *Cades* Græca, Complutenses habent in *Gaddi*, vel *Engaddi*: quia Engaddi situs est juxta Cades, ibique abundant palmæ et balsamum, uti paulo ante dixi ex Adrichomio: sed verius est, corrupte in Græcis legi *Gaddi* pro *Cades*; unde Græca variant. Nam ea quæ Romæ sunt emendata pro

בְּרִזְוִי, id est in Gaddi, legunt et *αβυδαίος*, id est in littoribus; unde Tigurina, quasi palma circum littora verticem extuli; Syrus vero, quasi palma nutrita sum in Engaddi. Nota: Pro palma Græce est *φοινίς*, quæ vox tam phœnicem avem, sive veram, sive potius hieroglyphicam, uti ostendi Gen. VII, 2, quam palmam significat: utraque enim longæva est, ideoque æternitatis symbolum. Unde Job ait cap. XXIX, 18: «Dicebamque: In nidulo meo moriar, et sicut palma (Græce *φοινίς*) multiplicabo dies.» Hinc dicta est Phœnicia, cui adjacet Judææ, quod abundet palmis, inquit Iansenius. Licet alii, ut Stephanus, lib. De Urbibus, Phœnicie conditore, Neptuni et Libyes filio, dietam velint Phœniciam; unde Silius, lib. I:

Et qui longa dedit terris cognomina phœnix.

Porro, palma excellit robore, coma, duratione, nisu in superna, æqualitate, fructu: unde anachoretæ longævi vivebant dactylis, qui sunt fructus palmæ, et etiamnum Afri nonnulli non nisi dactylis vivunt: dactyli enim uti gustu sunt suaves, ita usu sunt sani et salubres. Talis est et Sapientia, scilicet robusta, comata, æterna, sursum vergens, ac contra omnia adversa in cælum enitens et eluctans, justa, frugifera.

Quocirca mystice palma (æque ac phœnix, feminarum enim, imo et virorum, quin et Angelorum phœnix fuit B. Virgo) repræsentat B. Virginem, Ecclesiam et Sanctos, uti per multas analogias et parallela ostendit Auctor anonymus Hieroglyph. lib. III, p. 89. Primo, Judæa inquit, inclyta est palmis, teste Plinio, lib. XIII, cap. IV. Sic Ecclesia catholica amœnissimum Jesu Christi palmetum est, quod passim in orbe terrarum plantatum est illius manu.

Secundo, palma Hebræis *Thamar*, Græcis *φοινίς*, salsum solum diligit: ergo ubi non est tale, salem aspergunt, non radicibus, sed paulo longius amandando, ut ex Theophrasto annotavit Ruellius De Natura stirpium, lib. I, cap. CVIII. Homo autem justus sapientiæ sale respersus dictis et factis id profitetur, eo quod sibi hæc dicta voluit: nam «omnis homo igne salietur, et omnis oblatio sale salietur. Bonum est sal: quod si sal insulsum fuerit, in quo condietis? Habete in vobis salem, et pacem habete inter vos mutuo,» Marci IX, 49, 50; item Coloss. IV, 6: «Sermo vester cum gratia sit sale conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.»

Tertio, a fimo palmam magnopere abhorrere quidam perhibent. Spiritualis palma pari modo, videlicet sancta Ecclesia, peccatorum sordibus, seu teterrimo fimo, gravissime offenditur. Novit enim sibi præceptum: «Mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei,» II Corinth. VII, 1. Item Apocal. XXII, 11: «Qui nocet, noceat adhuc: et qui sordidus est, sordescat adhuc: et qui jus-

tus est, justificetur adhuc: et sanctus, sanctificetur adhuc.»

Quarto, comam palma habet in cacumine circumtensam, ramos in digitorum morem protensos, ac ejus fructus, quod digitis similes sint, palmulæ seu dactyli dicuntur. Homo justus puras supplicesque palmas ad Deum tendens, preces per fidem concipit, et in spiritu ac veritate Deum Patrem adorat, non ignarus sententiæ distichii Gregorii Nazianzeni:

Non opus est manuum melius, quam tendere cælo
Castas, et toto jungere corde preces,

puta, eas legibus divinis præstandis prompte et dextre adhibere.

Quinto, ex urbano genere (ait Ruellius, veterum physiologorum sententias repetens) perpetua fronde pubent olea, palma, laurus, myrtus, etc. Idem et de justis hominibus, qui constanti honore virent, dicitur, ut testantur hæc dicta: «Ego autem, sicut oliva fructifera (S. Hieronymus, virens: hoc enim significat Hebr. *raanan*) in domo Dei, speravi in misericordia Dei in æternum, et in sæculum sæculi,» Psalm. LI, 10.

Sexto, palma gaudet riguis, totoque anno bibere cum amet, anno sitienti squalidoque, lætior est. Justus pariter gaudet ea rigatione de qua dicitur: «Ego plantavi, Apollo rigavit: sed Deus incrementum dedit,» I Cor. III, 6, et Isaia LVIII, 11: «Requiem tibi dabit Dominus semper, et implebit splendoribus animam tuam, et ossa tua liberabit, et eris quasi hortus irriguus, et sicut fons aquarum, cujus non deficient aquæ.» Alii vertunt, deducet te Dominus semper, et saturabit in siccitatibus animam tuam, ossaque tua impinguabit: et eris velut hortus irriguus, ac veluti scaturigo aquarum, cujus aquæ non deficient. Idem in medio afflictionum æstu spe gaudet, et gloriatur in oppressionibus, Rom. V, 3, ac cum Apostolo II Corinth. IV, 8, ait: «In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aporiamur, sed non desistimus: persecutionem patimur, sed non derelinquimur: dejecimur, sed non perimus.»

Septimo, folia et fructuum germina propemodum cacumine gestat palma, cum vis tota genitalis in ejus vertice resideat: quare decacuminata moritur, nec (tanquam esset adusta) germinat. Pius pariter in Christo Jesu, capite suo, summum decus obtinet, et fructus bonorum operum profert: sine Christo nihil potest facere, Joan. XV, 2. Bene autem habet, quod unum cum Christo Jesu factus, nunquam (nisi velit) ab eodem se jungi potest, Rom. VIII, vers. 38 et 39.

Octavo, Aristotele et Theophrasto attestantibus, palma victoriæ symbolum est, nec cedit oneri, quamlibet ingenti, nec inflectitur, sed contra pondus resurgit: quin et folia palmæ dura et acuta sunt instar gladii: quare ipsa quot foliis, tot gladiis armatur: ideoque fere in coronariis certaminibus aliud præmium quam palma non

habatur. Sic de justis dicitur: «Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum: et hæc est victoria, quæ vincit mundum, nempe, fides nostra,» I Joan. V, 4, nimirum:

Pressa sub ingenti ceu pondere palma virescit,
Sub cruce sic florent dedita corda Deo.

Nono, palmæ translato gaudent; quamquam in Græcia, loci mutatione sterileseant. Justi itidem lætantur se translatos esse ex morte ad vitam, I Joan. III, 14; nunquam usquam gentium sunt infrugiferi: quia Christi consortes facti a Spiritu ejus reguntur, et ad omne opus bonum instructi sunt.

Decimo: «Palma, ait Plinius, est solis amatissima.» Ita ipse lib. XVII, cap. XLIV, lib. XIII, cap. IV, asserit «nullam palmam esse frugiferam, nisi in terra et solo fervido:» hinc semper sitit, magisque gaudet aquis scaturientibus quam pluviis, ait Theophrastus, lib. II De Plantis, cap. IV. Et Palladius, scribens rem rusticam in octobri, tract. 12: «Palma, inquit, circumfodiatur assidue, ut irrigatione continua ætatis vincat ardorem.» Sic et justus est amatissimus Solis justitiæ, puta Christi; hinc perpetuo vivas ejus sitit aquas gratiæ salientes in vitam æternam, Joan. IV, 14.

Undecimo, palma in sublime assurgit, sed dactylos in humum inclinat. Sic B. Virgo in cælo meritorum verticem ad solium Deitatis erexit, ait S. Gregorius eadem tamen fructus suæ elementariæ in terram inclinat, dum velut mater invocantibus se, opitulatur et succurrit. Id significavit Spiritus Sanctus, Cantic. VII, sponsam, quæ typus fuit B. Virginis, dilaudans: «Quam pulchra es, inquit, et decora, charissima in deliciis! Statura tua assimilata est palmæ, et ubera tua botris.» Theodoretus legit: Quam decora, et quam jucunda est charitas, in deliciis tuis! Explicat vero hanc pulchritudinem, has delicias charitatis, in hunc modum: «Cum enim excelsa sis adeo, ut cæli fastigium attingas, attamen submittis te infirmis, quibus ubera præbes doctrinæ tuæ. Palma enim fructus pendentes deorsum habet.» Egregium sane charitatis symbolum palma, in sublime assurgens, deorsum tamen dactylis pendentibus onusta; ut quæ Deum intime complectitur, ad utilitatem tamen proximorum sese demittit. Id fecit et facit præ omnibus Sanctis B. Virgo: quia præ omnibus Angelis et hominibus charitate excellit et flagrat.

Hanc parabolam, sive apologum, simili palmæ, olivæ, lauri, mali aurei et ficus apologo, pulchris ex Ethica gnomis, velut corona rosis, intertexto representat Cyrillus lib. I. Apol. moral. cap. ult.: «Inter laurum, inquit, olivam, malum aureum, atque palmam ficus exorta, cum succedente hieme, illis solida viriditate vigentibus, suis ipsa foliis velut arida nudaretur, non minus mox confusa quam livida, vicinis tetro vultu querulam proposuit questionem: Ut quid semper vi-

ridia folia retinetis, et transacto fructu frondes inutiles jam fovetis? Num forte umbratilis apparentia complacet? et sprete substantia cortex mulcet? At illæ prurientibus sententias, spinam verbi, risu patientiæ confregerunt. Tantum igitur ad virtutem loquentibus illis, prima respondit laurus: Ego quippe naturali complexione concalui, et ideo frigiditate repulsa, in me folium semper vivit. Tunc oliva subjunxit: Nimirum in me humor pinguedinis supererescit, quo exundans radix, suas in perpetuum frondes nutrit. Mox malum aureum aiebat: Solidior substantia me componit; unde in me constans viriditas nunquam perit. Sic et palma tandem addidit: In me folium nunquam exaruit, quoniam moderatum illud germinavi. Denique laurus vice omnium eloquens dixit: Non audistis quare sapiens nunquam ponat clari nominis venustatem? Nimirum quia claritate prudentiæ, pinguedine justitiæ, soliditate constantiæ, puritate modestiæ, semper viget. Seipsum enim dirigit per prudentiam nullum lædit per justitiam, in adversis non deficit per constantiam, et in prosperis non mollescit per temperantiam. Igilur his virtutum quatuor anchoris in portu sapientiæ ratem figit. Quamobrem nunquam eum mundialis fluctus tempestatis eludit. Quo dicto quiesverunt.»

Et QUASI PLANTATIO (Græce *παρά*, id est plantæ rosarum, ut vertit Tigurina; alii, stirpes rosarum) ROSÆ IN JERICHO. — Rosa est regina florum et veris purpura; candidat enim ut adamas, rubet ut pyropus. Ad hæc odoris est suavissimi, et in cibis ac medicinis sana æque ac sapida, tam sapore quam vigore cæteris floribus antecellit: unde ex rosis distillatur aqua rosacea, quæ aciem oculorum clarificat et dolores mitigat. Quocirca rosa scarabæum e stercore cui incubat sordentem et foetentem, odore suo necat. Hinc et rosa Græce dicitur *ρόσον αβέν*, id est fluere, quod odoris redundantia diffuat, ait Plutarchus. Talis est et sapientia, nimirum purissima, odoratissima et sapidissima. Porro Eucherius in Form. allegor. ait rosas esse hieroglyphicum martyrii, Martyresque coronari rosis, ob ruborem sanguinis pro Christo effusi. Rursum, rosa symbolum et corona est virginitatis et virginum, uti dixi Actor. XII, 13. Audi rosæ encomia e Josepho Stephano in Defensione Rosarii B. Virginis cap. III. Rosa apud veteres lætitiæ et pulchritudinis est signum, cum inter flores omnes sola purpureo conspicua colore resplendeat, et toto rubentium rutilantiumque foliorum orbe pandatur. Sappho (apud Achillem Tacium) eam florum reginam, terræ ornamentum, plantarum decus, oculum florum, præ ruborem, pulchritudinem coruscantem, terræ risum appellavit. Rosa vero Musas coronari solitas eadem Sappho cecinit, ut lib. II Pedagogi, cap. VIII, Clemens Alexandrinus est auctor. Anacreon vetus poeta, qui in rosæ encomiis